

“Запорожские “Таврии” и по сей день колятся по городам и сёлам Украины и ближнего зарубежья” (новостной портал “061”, 16.11.2017 // ”Эволюция” Запорожского автопрома: как менялась “Таврия” в сравнении с Toyota и BMW”). В данном примере сочетание предлога с местоимением и существительным *по сей день* указывает на характер протекания действия, и оно относится к периферийным показателям аспектуальности.

Таким образом, проанализировав медийное пространство русскоязычных СМИ г. Запорожья с точки зрения особенностей их аспектуальной организации, можно прийти к выводу о том, что роль неядерных элементов в её реализации является одним из ключевых для выражения эксплицитных смыслов, реализуемых на уровне морфологической категории вида. Большую частотность обнаружили контекстуальные средства, употребляющиеся преимущественно в медиажанре аналитического дискурса, лексические и периферийные чаще функционируют в публикациях новостного характера.

ЛИТЕРАТУРА

1. Белошапкова Т. В. Когнитивно-дискурсивное описание категории аспектуальности в современном русском языке: автореф. дисс. ... д-ра филол. наук: 10.02.01. Москва, 2008. 40 с.
2. Болдырев Н. Н. Категориальное значение глагола. Санкт-Петербург: РГПУ им. А. И. Герцена, 1994. 169 с.
3. Бондарко А. В. Проблемы грамматической семантики и русской аспектологии. Санкт-Петербург: СПбГУ, 1996. 220 с.
4. Бондарко А. В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии. Ленинград: Наука, 1983. 208 с.
5. Бондарко А. В. Теория значения в системе функциональной грамматики. Москва: Языки славянской культуры, 2002. 736 с.
6. Маслов Ю. С. Очерки по аспектологии. Ленинград: ЛГУ, 1984. 263 с.
7. Падучева Е. В. Семантические исследования (семантика времени и вида в русском языке, семантика нарратива). Москва: Школа “Языки русской культуры”, 2006. 464 с.
8. Шарандин А. Л. Системная категоризация русского глагола: учеб. пособ. Тамбов: Изд-во Тамбов. ун-та, 2011. 209 с.

УДК 811.161.2 : 81'373.611

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2018-2-05>

NOMINA INSTRUMENTI З СУФІКСОМ -ЛО В СЕРЕДНЬОУКРАЇНСЬКІЙ ТА НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (I)

Меркулова О. В., к. філол. н., ст. викладач

*Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна*

gorytsvit1977@gmail.com

Стаття присвячена описові особливостей функціонування суфікса -ло в іменниках на позначення знарядь дії в рибальській, мисливській, тваринницькій, землеробській та загальнопобутовій лексиці середньо- та новоукраїнської мови. Встановлено, що найбільшою в кількісному плані групою є іменники на позначення рибальської й загальнопобутової лексики. Меншою в кількісному плані є група *nomina instrumenti* землеробської й тваринницької сфер.

Ключові слова: суфікс, nomina instrumenti, рибальська лексика, лексика загальнопобутового призначення, мисливська лексика, землеробська лексика, середньоукраїнська мова, нова українська мова.

NOMINA INSTRUMENTI WITH SUFFIX -LO IN THE MIDDLE UKRAINIAN AND NEW UKRAINIAN LANGUAGE. I

Merkulova O.V., PhD in Philology, senior lecturer

*Zaporizhzhia National University
Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine*

The article continues the research “Nomina instrumenti with suffix -lo in the Ukrainian language 11-17 centuries” which was published in the scientific bulletin “Visnyk of Zaporizhzhia National University”, and aims to describe the specifics of functioning of the suffix -lo of the nouns that name the tools for fishing, hunting, stock raising, farming and household in the vocabulary of Middle and New Ukrainian language. In spite of the considerable interest of scientists in nomina instrumenti (they actively study the theoretical backgrounds of distinguishing the word-building category of instrumentarium and its semantics; the functional aspect of this word-building category; the participation of different formants, including the suffix -lo, in derivation of tools’ denominations), the complex research of dynamics of the participation of the mentioned above formant in creating the instruments’ names of Middle and New Ukrainian Language has not been undertaken to date. This determines the relevance of our research. The suffix -lo, which was created as a result of the convergence of formants -dlo, -slo and -lo, participates in the creation of instrumental names and joins mainly to verbal stems (*тягло, бовкало, сушило*) and rarely to nominal and adjectival ones (*вудило, живило*), the same as it was in the Proto-Slavic and the Old Russian-Ukrainian periods. It is noteworthy that in the parts of derivatives there is an onomatopoeic seme (*бразкало, таракало*). The examined sources of the mentioned periods of the Ukrainian language development make it possible to state that the denominations of tools for fishing and hunt, and also n. instrumenti for household are the largest in quantity lexical and semantic groups. Only a small part among these names is inherited from the Proto-Slavic (*чересло, рало*) and the Old Russian-Ukrainian (*сило, кадило*) languages, the majority of them are new-formed words, which is caused not only by the expansion of tools’ range of the examined subgroups but also by the popularity of particular objects of fishing, hunt and household for a considerable period of time. The technical development was the reason for the gradual disappearance of instrumental denominations of farming and stock raising spheres.

Key words: suffix, nomina instrumenti, fishing vocabulary, household vocabulary, hunting vocabulary, farming vocabulary, the Middle-Ukrainian language, the New Ukrainian language.

Іменники зі значенням інструментальності постійно перебувають у полі зору лінгвістів. Теоретичні засади виокремлення словотвірної категорії інструменталія та її наповнення з’ясовували Б. Очкова [16], О. Безпояско, К. Городенська [1], І. Ташпулатова [18], Н. Толстова [19], Н. Клименко [5], Л. Мурзіна [14], В. Олексенко [15], Г. Штасни [20] та інші; функційний аспект згаданої словотвірної категорії висвітлювали М. Ландер [6], Я. Старченко [17]; участь різних формантів у творенні найменувань знарядь дії та їх частин в українській мові описували П. Білоусенко та В. Німчук [2, 107-109 і далі], С. Воропай [4, 70-78], Г. Волинець [3], В. Ліпич [8; 9]; n. instrumenti на -ло в межах рибальської лексики розглядали Є. Мотузенко [13], І. Ліпкевич [10], Р. Міняйло [12]. Запропонована розвідка є продовженням опублікованої на сторінках цього часопису статті “Nomina instrumenti with suffix -lo in the Ukrainian language 11-17 centuries” [11]. Проте комплексного дослідження динаміки участі згаданого форманта у творенні інструментальних найменувань середньо- та новоукраїнської мови дотепер не було. Це й зумовило **актуальність** нашої розвідки. **Мета** першої частини циклу статей, що його плануємо оприлюднити, – опис розвитку nomina instrumenti з суфіксом -ло в рибальській, мисливській, тваринницькій, землеробській та загальнопобутовій лексиці.

Суфікс -ло, який постав у результаті зближення формантів -dlo, -slo і -lo [огляд думок див. 11, с. 197], як і в праслов’янський та давньоруськоукраїнський період, приєднується головно до дієслівних основ.

І. Одну з найбільших груп складають **найменування рибальського та мисливського приладдя**.

За нашими даними, ні середньо-, ні новоукраїнська мова не зберегла давніх іменників рибальської лексики (**kutidlo, *kьrmidlo, *krotidlo* [11, с. 197]), натомість із XVII століття фіксуються численні новотвори, а саме: *страшило* (XVII МатТимч II 370, Гр IV 214) ‘знаряддя для лякання риби під час її лову; опудало’ від *страшити* ‘лякати’ (1659 МатТимч

II 40); *грузило* (Гр I 332, 1918 ІвШум 84, 1932 СТТ 32, СУМ II 180) ‘жердина із залізною скобою, якою рибалки притримують краї сіті біля дна в процесі витягування; предмет, що прикріплюється до волосіні, риболовної сітки і т. ін. для занурення їх у воду’; *тягло* (Гр IV 301) ‘лямка, пристосування для тяги неводу, порому’; *бовтало* (1992 Чаб I 93) ‘вудлище’, ‘тичина, жердина з порожнистим потовщенням на кінці – рибальське знаряддя, яким заганяють рибу в сітку’ і варіант *бовкало* (2000 СЗГ I 25) ‘рибальське пристосування заганяти рибу в сіть’; *гонило* (1992 Чаб I 242) ‘тичина, жердина з порожнистим потовщенням на кінці – рибальське знаряддя, яким заганяють рибу в сітку’ (*гонити* ‘гнати’); *сушило* (IV 116) ‘кілок, до якого петлею прив’язують кінець кодоли’.

Частина похідних має, поряд із дієслівною, звуконаслідувальну природу, що зумовлено конструкцією приладів, а саме: *клочило* [10, с. 123] ‘дощечка у вигляді ложки, коротка палиця, один із кінців якої має форму ратиці, чим б’ють по воді, щоб характерним звуком, подібним до квакання жаби, приманити сома’ від *клочити* ‘приманювати сома’ [див. докладніше Міняйло, с. 26], пор. також звуконаслідувальне **klok-* ‘клекіт, клекотати’ – ЕСУМ II 464); *хрокало* (Гр IV 415) ‘знаряддя для залякування риби’, *хрюкало* [10, с. 123] ‘жердина, яка звичайно має на кінці насадку – залізу трубку, порожню всередині’ від *хрокати* (Гр IV 415), *хрюкати* [10, с. 124] ‘вдаряти жердиною по воді так, щоб вона видала звук, подібний до хрюкання: це має лякати рибу й заганяти її в сітку’.

Іменниками й (рідше) прикметниками мотивовані нечисленні деривати, засвідчувані в розглянутих джерелах із XVIII століття, наприклад: *удило* (ІКІС) та варіант із протетичним -*в-* *вудило* (Гр I 259, 1958 Моск 22, СУМ I 781) ‘вудилище’, пор. прасл. *oda ‘спис із зазубреним вістрям для биття риби’ (ЕСУМ I 437); *грузило* (Гр I 332, 1918 ІвШум 84) ‘жердина із залізною скобою, якою рибалки притримують краї сіті біля дна в процесі витягування’, ‘вантаж (камілля, залізо), прив’язаний до нижньої кодоли невода; свинець, олово, інший невеличкий залізний предмет, прикріплений до мисини на вудці в ролі грузка, щоб гачок занурювався у воду; палиця із залізною дугою на кінці, якою притискають нижню кодолу до дна водойми, щоб риба не витікала під сподами невода, коли його витягають на берег’ (1932 СТТ 32; 10, с. 94); *гонило* (1992 Чаб I 242) ‘тичина, жердина з порожнистим потовщенням на кінці – рибальське знаряддя, яким заганяють рибу в сітку’; *живило* (I 315) ‘пристрій у вигляді корзини з кришкою або обтягнутою сіткою дерев’яного каркаса, який на вірьовці опускається у воду біля берега і в якому зберігається після улову *жива риба*’; *сошило*, *сушило* [10, с. 124] ‘кіл, який встромляють у землю на березі, щоб можна було утримати невід, який зноситься течією (сошило з’єднане канатом зі стоячим крилом невода)’ від одного, як і *сохар*, етимологічного кореня *сох-/сош-*, який, на думку Є. Мотузенка, трапляється у слов’янських найменуваннях жердини з розгалуженням, що використовується з різною метою [цит. за: 10, с. 124].

Дещо менше фіксується віддієслівних найменувань сфери мисливства. З давньоруськоукраїнського періоду успадкований субстантив *сило* (О II 213, 2000 СЗГ II 144) ‘сильце для птахів; петля з дроту для ловлі звірів’, пор. перен. *не вплутатися нам в сило лукавоє* (XVIII Ск 782).

Новотвори засвідчені головню в південно-західних діалектах нової української мови, а саме: *жало*, *жило* ‘гострий зазубрений кінець гачка’ (від *жалити*) [10, с. 113]; *рило* (1992 Чаб IV 8) ‘кілок, до якого петлею прив’язують кінець кодоли’; *пругайло* (2000 СЗГ II 96) ‘сильце особливої конструкції для лову диких качок, що прив’язується до нахиленої гілки, яка потім підіймає спійману жертву догори’, пор. *пруг* ‘крива лінія, дуга, півколо’ – СУМ VIII 358, *пругло* (Там само) ‘сильце або петля дроту для лову птахів чи дрібних диких звірів’ та, очевидно, варіантне утворення *прудло* (2000 СЗГ II 96) ‘сильце або петля дроту для лову птахів чи дрібних диких звірів’. Гадаємо, аналогічним впливом можна пояснити інтерфіксальний лівобічний елемент у похідному *пужавило* (1962 Дорош 116) ‘пужално’ (пор. *мотовило*),

якого вже немає в пізнішому девербативі *пужало* (1992 Чаб I 296) ‘пужално батога’ (кореневий -ж- в обох іменниках – результат трансформації суфіксального -j- у дієслівній основі *podjati).

Сему звуконаслідування мають західнополіські назви спеціальних пристроїв загонича для підняття звірів з лігва, а саме: *бразкало* (2000 СЗГ I 30); *буркало* (38); *деркало* (126) від *деркати* ‘подавати звуки, подібні до качиноного крику’ (Там само); *таракало* (II 192) від *таракати* ‘стукати’ (сер. XX / 2008 Шило 249).

II. 3 XVII століття активно поповнюється новотворами група найменувань інструментів **домашнього побуту**.

З-поміж виявлених утворень розгляданої семантики виокремлюються назви посуду та кухонного інструменту, що фіксуються з середини XVII століття й представлені здебільшого в говірковому мовленні, наприклад: *colum*, *решето*, *antia*, *че(р)пало* (сер. XVII СлЛекс 86), *черпало* (1990 Сизько 92) ‘ополоник’; *aspergillum*, *кропило* (сер. XVII СлЛекс 94); *цідило* (Гр IV 431, 1984 О II 354, СЗГ II 242) ‘шматок тканини, крізь яку проціджують молоко або творог, сито’; *заткало* (2000 СЗГ I 178) ‘корок пляшки’ (*заткнути*); *мняло* (316) ‘товкачик для вареної картоплі’; *тикло* (II 198) ‘паличка з дірчастим кружком на нижньому кільці, яким збивають масло в масничці’.

Відіменниковим є дериват *їдало* (Гр II 196) ‘широка частина ложки, та якою набирається страва (*їда*)’

На позначення дзеркала в новій українській мові використовуються девербативи *верцадло* (1917 РУСПГ 13, 1918 ІвШум 134), що є польським запозиченням (*zwierzadło, ziercadło*), співвідносним із *zъrcati (ЕСУМ I 361), та *прозирило* (Гр III 466).

Інші найменування, що фіксуються з XVII століття, окремих груп не формують. Успадкованими з давньоруськоукраїнської мови є віддієслівні іменники: *яко шило в мхи не затаитс#* (1598-1599 СУМ 16-п.п.17 X 237); *ставило* (ІКІС) ‘ваги’. Решта – новотвори, а саме: *утирало* (1627 МатТимч II 445) ‘щипці для свічок’, *утирало* (ІКІС, Ж 1020, Гр IV 363, О II 323) ‘рушник’; *укривало* (Ж 1008) ‘ковдра’; *давило* (Гр I 355) ‘прес’; *обмахало* (III 17) ‘опахало, яким відганяють мух’; *тягло* (IV 301) (*жартівл.*) ‘трубка для куріння з усім приладдям для неї’; *опахало – віяло* (1928 Р-УСВТ 110); *стягло* (О II 263) ‘те, чим стягують, стискають щось’.

Інколи формант -**ло** приєдується до дієслова обох видових – доконаного й недоконаного – форм, наприклад: *затицало* (1642 СУМ 16-п.п.17 X 246) ‘затичка, чіп’ (*затикати*), *заткало* ‘солом’яна в’язанка, якою закривають вхід у погріб’ (1992 Чаб II 77) (*заткнути*), ‘корок пляшки’ (2000 СЗГ I 178).

Для називання предмета, за допомогою якого викресують вогонь, з кінця XIX століття використовуються девербативи *кресало* (Гр II 303, 1932 СФТ 153) ‘огниво’, *кресило* Деберейнера (1932 СФТ 153, 2000 СЗГ I 252), *кресло*, *кресало*, *кресило* (2000 СЗГ I 252) ‘залізна пластинка, якою викресують вогонь’ та десубстантив *огнило* (II 7) ‘залізна пластинка, яку використовували при викресуванні вогню’.

III. Лексика сфери землеробства представлена більшою, ніж у розглянутих вище групах, кількістю успадкованих із попередніх періодів дериватів. З праслов’янської мови успадкованими є такі похідні: *чересло* (1564 МатТимч II 476, 1840 Б-Н 388, Гр IV 456) ‘ніж, різець у плузі, розташований перед лемешем’; *руки на рало ю(ж) возложи(в)ши, наза(д) с# не овл#да(л)* (сер. XVII СУМ 16-п.п.17 IV 178,). З давньокиївської доби відомі такі похідні *кадило*, *каділо* (1489 СУМ 16-п.п.17 XIV 5) ‘кадильниця, кадило’; зробивши *воротило* (1627 МатТимч I 115); *bilanx, вхсило, мърило* (сер. XVII СлЛекс 102), *мирило* (1840 Б-Н 224), *мірило* (СУМ IV 745) ‘те, чим міряють, вимірюють що-небудь’.

Новотвори, яких небагато, – девербативи, а саме: не повноголосна форма *влочило* (1642 СУМ 16-п.п.17 IV 113) ‘борона’ (те, що *волочать*); *batillum*, *погребало* (сер.XVII СлЛекс 101) ‘лопата’; *двійло* (Гр I 362) ‘залізо в рала з подвійним вістрям’, *кресело* (1971 Лис 106) ‘кінець гряділя в плузі, за який чіпляється орчик’.

IV. Деривати на позначення інструментів сфери **тваринництва** фіксуються, за нашими даними, з XVI століття і служать здебільшого на позначення інструменту для чищення худоби, а саме: *гребло* (XVI ПЗ XVI-XVII 102), *взяли... гребло* (1605 ДМ 39, СУМ II 163) ‘гребло’, *зграбло* (1 пол. XX Пиртей 113) ‘металевий гребінь для чищення худоби’, *згребло* (Гр II 140, 1958 Палам 26) ‘скребниця для чистки худоби’; *чесало* (ІКІС, 1992 Чаб IV 214) ‘скребниця для чищення коней’; *калатайло* (Гр II 209, О I 335) ‘дзвіночок з дерева або з залізної бляхи, який вішають коровам, телятам, волам на шию; калатало’.

Висновки. Суфікс **-ло** бере участь у творенні інструментальних найменувань і приєднується головню до дієслівних (*тягло*, *бовкало*, *сушило*), рідше – до іменникових та прикметникових (*вудило*, *живило*) основ. Прикметним є те, що в частині похідних наявна звуконаслідувальна сема (*бразкало*, *таракало*). Обстежені джерела згаданих періодів розвитку української мови дають підстави стверджувати, що найбільшими в кількісному плані лексико-семантичними групами є найменування рибальського та мисливського приладдя, а також п. instrumenti сфери домашнього побуту. З-поміж цих назв невелика частина успадкована з праслов'янської (*чересло*, *рало*) та давньоруськоукраїнської (*сило*, *кадило*) мови, більшість же – це новотвори, що зумовлено не тільки розширенням арсеналу знарядь дії розгляданих підгруп, а й популярністю окремих предметів рибальства, мисливства й побуту впродовж тривалого часу. Технічний розвиток став причиною поступового зникнення інструментальних найменувань землеробської й тваринницької галузей, про що свідчить поширеність *nomina instrumenti* цієї семантичної групи здебільшого в діалектному просторі.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Б-Н** Білецький-Носенко П. Словник української мови / підгот. до вид. В. В. Німчук. Київ : Наук. думка, 1966. 423 с.
- Гр** Словарь української мови / збір. ред. журн. “Киевская старина”. Упоряд., з дод. власн. матеріалу Б. Грінченка. Київ, 1907-1909. Т. 1–4.
- ДМ** Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст.: зб. акт. док. / підгот. до вид. В. В. Німчук, В. М. Русанівський, К. С. Симонова, В. Ю. Франчук, Т.К. Черторизька. Київ : Наук. думка, 1981. 316 с.
- Дорош** Дорошенко С.І. Матеріали до словника діалектної лексики Сумщини. *Діалектологічний бюлетень*. Вип. ІХ. Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. С. 101–123.
- ЕСУМ** Етимологічний словник української мови / за ред. О. С. Мельничука: у 7 т. Київ : Наук. думка, 1982–2012. Т. 1-6.
- Ж** Желехівський Є., Недільський С. Малорусько-німецький словник. Львів : Друкарня товариства ім. Т. Шевченка, 1886. Т. 1–2. 1117 с.
- ІвШум** Іваницький С., Шумлянський Ф. Російсько-український словник. Київ : Обереги, 2006. 528 с. (надруковано за виданням: Іваницький С., Шумлянський І. Російсько-український словник: у 2 т. Вінниця : Нова друкарня Пойлішер, 1918).
- ІКІС** Індекс картотеки історичного словника XVI – п.пол. XVII ст. Зберігається в Інституті українознавства ім. Крип'якевича АН України у Львові.
- Лис** Лисенко П.С. Словник поліських говорів. Київ : Наук. думка, 1974. 270 с.
- МатТимч** Тимченко Є. Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. / підгот. до вид. В.В. Німчук та Г.І. Лиса: у 2 кн. Київ; Нью-Йорк: Преса України. Кн. 1–2.

- Моск** Москаленко А.А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області. Одеса : ОДУ, 1958. 78 с.
- О** Онишкевич М.Г. Словник бойківських говірок. Київ : Наук. думка, 1984. Ч. 1–2.
- Палам** Паламарчук Л.С. Словник специфічної лексики говірки с. Мусіївки (Вчорайшенського району Житомирської області). Лексикографічний бюлетень. Вип. VI. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. С. 22–35.
- Пиртей** Короткий словник лемківських говірок / упор. та підгот. до друку Є. Д. Турчин. Івано-Франківськ : Сіверсія МВ, 2004. 364 с.
- ПЗ** Словник української мови. XVI – перша половина XVII ст. Пробний зошит / відп. ред. Д.Г. Гринишин. Київ : Наук. думка, 1983. 158 с.
- Р-УСВТ** Якубські С. та О. Російсько-український словник військової термінології. Київ, 1928. 217 с.
- СЗГ** Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. Луцьк: Редакційно-видавничий відділ “Вежа” Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000.
- Сизько** Сизько А.Т. Словник діалектної лексики говірок сіл південно-східної Полтавщини. Дніпропетровськ, 1990. 100 с.
- Ск** Сковорода Григорій. Повна академічна збірка творів / за ред. Л. Ушкалова. Харків;Едмонтон;Торонто : Майдан; Вид-во. Канадського Інституту Українських Студій, 2011. 1400 с.
- СлЛекс** Славинецький Є., Корецький-Сатановський А. Лексикон словено-латинській. *Лексикон словено-латинський Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського / підгот. до вид. Німчук В. В.* Київ : Наук. думка, 1973. С. 58–418.
- СТТ** Словник транспортної термінології. (Проект). Київ : Вид-во Українська радянська енциклопедія, 1932.– 370 с.
- СУМ 16-п.п.17** Словник української мови XVI - першої половини XVII ст. Львів, 1994–2006. Вип.1–13.
- СУМ** Словник української мови. Київ : Наук. думка, 1970-1980. Т. 1–11.
- СФТ** Словник фізичної термінології. Зредагував В.В. Фаворський / відтворене видання 1932 року. Київ, 2009. 240 с.
- Чаб** Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини: у 4 т. Запоріжжя, 1992.
- Шило** Шило Г.Ф. Наддністрянський регіональний словник. Львів;Нью-Йорк : Ін-т українознавства ім. І.І. Крип'якевича, 2008. 288 с.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови : монографія. Київ : Наук. думка, 1987. 211 с.
2. Білоусенко П. І., Німчук В. В. Нариси з історії українського словотворення (суфікс **-ина**) : монографія. Запоріжжя;Ялта;Київ : ТОВ “ЛПКС”, 2009. 458 с.
3. Волинець Г. М. Лексико-словотвірні типи нульсуфіксальних *nomina instrumenti* в сучасній українській мові. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. праць. Київ–Ніжин : ТОВ “Видавництво «Аспект-Полиграф»”, 2006. С. 109–116.

4. Воропай С. В. Система конфіксального творення іменників в українській мові XIX-XX ст.: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Запоріжжя, 2001. 206 с.
5. Клименко Н. Ф. Назви знарядь. *Українська мова: Енциклопедія*. Київ : Українська енциклопедія, 2004. С. 395–396.
6. Ландер М. А. Взаємодія словотворчих суфіксів інструментальності у складі спільнокоренових словотворчих синонімів. *Наукові праці. Мовознавство*. Вип. 211. Том 223. Миколаїв, 2013. С. 42–46
7. Ліпич В. Інструментальні найменування з суфіксом **-ач** в українській мові. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах”*: зб. наук. праць. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2016. С. 67-70.
8. Ліпич В. Нульовий формант в структурі складних інструментальних найменувань української мови. *Людина в мовному просторі : історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (17 – 18 травня 2018 р.) : збірник тез / упор. І. Я. Глазкова, В. В. Богдан. Мелітополь : Видав. будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. С. 109–111.
9. Ліпич В. М. Композити-інструментальні найменування з нульовим формантом в українській мові. *Філологічні науки*. 2016. № 40. С. 127–131.
10. Ліпкевич І. Г. Рибальська лексика в українських говірках Нижньої Наддніпряниці : дис... канд. філол. наук. Запоріжжя : Запорізький ун-т, 1993. 246 с.
11. Merkulova O. V. Nomina instrumenti with suffix -lo in the Ukrainian language 11–17 centuries. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки*. 2016. №1. С. 197–203.
12. Міняйло Р. В. Роль рибальської лексики в художньому тексті. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХнПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2018. Вип. 48. С. 22–27.
13. Мотузенко Е. М. Морская рыболовецкая терминология Северо-Западного Причерноморья: дисс. ... канд. филол. наук. Одесса, 1987. 223 с.
14. Мурзіна Л. А. Словотвірна категорія інструментальності у її зв'язках із синтаксичною структурою мови. *Мовознавство*. 1996. №2–3. С. 64–67.
15. Олексенко В. П. Словотвірні категорії іменника. Херсон, 2005. 335 с. С. 79–103.
16. Oczkova V. Nomina instrumenti we wspolczesnym jezyku serbsko-chorwackim. Wroclaw : Zaklad Narodowy im Ossolinskich, 1977. 143 s.
17. Старченко Я. С. Словотвірні деривати інструментальності в сучасних українських жаргонах. *Одеський лінгвістичний вісник. Науково-практичний журнал*. 2014. Вип.4. С. 239–243
18. Ташпулатова И. Словообразовательная категория орудия действия в современном украинском языке. *Актуальные проблемы русского словообразования* : сб. науч. ст. Ташкент : Укитувчи, 1985. С.229–233.
19. Толстова Н. А. Словообразовательная категория названий орудий труда в современном русском литературном языке : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Ставрополь, 2006. 28 с.
20. Штасни Г. Nomina instrumenti у српском језику. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*. 2017. Књига XLII-1. С. 339–356.